VREDEGERECHT TE TONGEREN

8 april 2004

Vrederechter : mevr. R. Struyf.
Pleiters : mrs. G. Louwet loco H. Lamon,
S. Wissels loco B. Coemans

W.H.P.C. — Onrechtmatige bedingen — Kennelijk onevenwicht van een beding — Beoordeling — Gevolgen van de nietigverklaring.

Een beding dat de huurder-consument van een mobilhome enkel van zijn aansprakelijkheid voor huurschade bevrijdt indien de professionele verhuurder een controlekaart tekent na het gebruik van het voertuig bevat een kennelijk onevenwicht. Het beding impliceert met name dat de huurder evenzeer verantwoordelijk kan worden gesteld voor schade die niet door hem, maar door een derde, werd veroorzaakt na inlevering. Evenzeer onevenwichtig is het beding dat de kosten van een gerechtelijk onderzoek in alle omstandigheden ten laste legt van de huurder, zelfs indien de verhuurder in het ongelijk wordt gesteld.

Het komt gepast voor de litigieuze bedingen nietig te verklaren, zodat ze geen toepassing vinden op het voorliggend geschil.

De verhuurder is derhalve slechts gerechtigd de door de huurder verschafte huurwaarborg te behouden, indien door hem wordt aangetoond dat het gehuurde goed schade vertoonde die effectief toe te schrijven is aan de huurder.

...

Gelet op het tussenvonnis d.d. 12 februari 2004 waarin een heropening der debatten werd bevolen teneinde aanlegger toe te laten te antwoorden op de door verweerster opgeworpen exceptie van onbevoegdheid betreffende de tussenvordering;

...

Overwegende dat aanlegger ten genoege van recht aantoont dat deze Rechtbank bevoegd is om kennis te nemen van zijn tussenvordering;

Feitelijkheden

Overwegende dat aanlegger ingevolge huurovereenkomst d.d. 1 maart 2003 vanwege verweerster een mobilhome van het type Big Marlin met nummerplaat (...) in huur nam voor de periode van 5 april 2003 om 14 uur tot 12 april 2003 om 10 uur voor de prijs van 490 Euro;

Dat de volledige huurprijs werd voldaan, alsook een huurwaarborg van 700 Euro;

Overwegende dat op 4 april 2003 een inspectieronde werd uitgevoerd, en een controlekaart ingevuld en ondertekend door partijen, waaruit bleek dat de mobilhome geen schade vertoonde;

Overwegende dat de mobilhome op 12 april 2003 met enige vertraging, doch na verwittiging, om 11 u 45, werd binnengebracht, waarbij de sleutels door de dochter van de bestuurder van verweerster in ontvangst werden genomen;

Dat volgens aanlegger een inspectieronde werd uitgevoerd, zonder dat enige opmerking werd geformuleerd; Dat verweerster betwist dat de mobilhome op zichtbare schade werd gecontroleerd bij inlevering;

Overwegende dat wat er ook van zij, aanlegger op maandagmorgen 14 april 2003 telefonisch werd ingelicht omtrent de door verweerster vastgestelde schade aan de achterbumper van de mobilhome, met verzoek deze te komen vaststellen, hetgeen aanlegger ook daadwerkelijk deed;

Dat de schade (een scheur in de achterbumper) inderdaad werd vastgesteld, doch dat de verantwoordelijkheid door aanlegger steeds werd betwist, ook al formuleerde hij een voorstel tot minnelijke regeling zonder nadelige erkentenis;

Overwegende dat aangezien partijen niet tot een vergelijk kwamen, verweerster overging tot vervanging van de bumper, en de kosten hieraan verbonden, hetzij 686,20 Euro, inhield op de huurwaarborg, waarna het restant ad 13,80 Euro aan aanlegger werd teruggestort op 16 mei 2003;

Ten gronde

— Overwegende dat de hoofdvordering ertoe strekt integrale terugbetaling te bekomen van de huurwaarborg;

Dat de tussenvordering ertoe strekt een aantal bedingen, voorkomend op de achterzijde van de controlekaart, als onrechtmatig in de zin van de artikelen 31, 32 en 33 van de W.H.P.C. nietig te horen verklaren, en aan verweerster verbod te horen opleggen tot verder gebruik van gezegde bedingen, onder verbeurte van een dwangsom van 3.000 Euro per dag en per inbreuk vanaf de betekening van het tussen te komen vonnis;

Overwegende dat het voor de beslechting van onderhavig geschil noodzakelijk is om in eerste orde uitspraak te doen over de tussenvordering;

Met betrekking tot de tussenvordering

— Overwegende dat de tussenvordering tot nietigverklaring van bovenvermelde bedingen ontvankelijk is;

Dat aanlegger daarentegen niet over het vereiste belang beschikt om te vorderen dat aan verweerster verbod zou worden opgelegd tot verder gebruik van gezegde bedingen, onder verbeurte van een dwangsom, nu het belang van aanlegger uiteraard beperkt blijft tot de contractuele relatie tussen partijen;

— Overwegende dat aanlegger argumenteert dat bepaalde bedingen, voorkomend op de achterzijde van de controlekaart, verboden onrechtmatige bedingen zijn omdat zij een kennelijk onevenwicht scheppen tussen de rechten en plichten van partijen;

Overwegende dat de kwestieuze bedingen als volgt gelibelleerd zijn :

„...

De huurder verbindt er zich toe bij inlevering van de motorhome een grondige inspectie van het voertuig samen te doen met de verhuurder of diens personeel. Enkel en alleen na ondertekening door de verhuurder staat of en welke schade aan het voertuig werd aangebracht door de huurder, hetzij zichtbare, hetzij onzichtbaar, en is de huurder bevrijd van alle aansprakelijkheid. Bij gebreke aan ondertekening erkent de huurder uitdrukkelijk en zonder enig voorbehoud aansprakelijk te zijn voor alle mogelijke schade aangebracht aan de motorhome dewelke wordt weerhouden door de verhuurder.

In geval van gerechtelijke expertise desbetreffende verbindt de huurder zich steeds, ongeacht het resultaat van deze procedure, de kosten van eventueel aangestelde deskundige ten laste te nemen."

Overwegende dat verweerster het onrechtmatig karakter van bovengenoemde bedingen betwist, stellende dat aan beide partijen de verplichting wordt opgelegd om er zorg voor te dragen dat een tegensprekelijke en schriftelijke controle bij inlevering plaats vindt; Dat de regeling het belang van beide partijen dient;

— Overwegende dat de Rechtbank met aanlegger de mening is toegedaan dat bovengenoemde bedingen een kennelijk onevenwicht teweeg brengen tussen de rechten en plichten van partijen;

Overwegende vooreerst dat klaarblijkelijk alleen de huurder de verplichting heeft om een inspectieronde uit te lokken, zonder dat hij hiertoe over enig dwangmiddel beschikt opzichtens de verhuurder;

Dat verder aan aanlegger elke mogelijkheid tot verhaal wordt ontzegd voor eender welke schade op eender welk ogenblik na inlevering door verweerster vastgesteld, indien de controlekaart om welke reden dan ook niet ondertekend zou zijn door verweerster (art. 32, 19e W.H.P.C.);

Dat dit impliceert dat de huurder evenzeer verantwoordelijk kan worden gesteld voor schade die niet door hem, maar door een derde, werd veroorzaakt na inlevering;

Dat evenzeer onevenwichtig is het beding dat de kosten van een gerechtelijk deskundig onderzoek in *alle* omstandigheden ten laste legt van de huurder, zelfs indien de verhuurder in het ongelijk wordt gesteld;

Overwegende dat bovenstaande bedingen niet alleen een kennelijk onevenwicht scheppen, maar dat zij, met uitzondering van deze met betrekking tot de gerechtelijke expertise, bovendien een louter potestatief karakter hebben;

Overwegende dat een potestatieve voorwaarde deze is welke de uitvoering van de overeenkomst doet afhangen van een gebeurtenis die de ene of de andere van de contracterende partijen vermag te doen plaatshebben of te verhinderen;

Overwegende dat *in casu* de huurder enkel en alleen van zijn aansprakelijkheid voor huurschade bevrijd kan worden *indien* de verhuurder de controlekaart tekent;

Dat in het geval de verhuurder (d.i. de verantwoordelijke of enig bevoegd personeelslid), bewust of onbewust, niet aanwezig zou zijn bij de inlevering van het gehuurde goed, zoals *in casu* niettegenstaande geen bezwaar werd gemaakt tegen de beperkte latere aankomst, waardoor de controlekaart niet kan ingevuld en ondertekend worden, of indien hij om welke reden dan ook weigert of vergeet de controlekaart te ondertekenen, de huurder onbeperkt verantwoordelijk kan worden gesteld voor alle schade die nadien op éénzijdige wijze door de verhuurder zou worden vastgesteld;

Overwegende dat het, gelet op hetgeen voorafgaat, gepast voorkomt bovenstaande bedingen nietig te verklaren, derwijze dat ze geen toepassing kunnen vinden op onderhavig geschil;

Met betrekking tot de hoofdvordering

Overwegende dat de ontvankelijkheid van de hoofdvordering niet werd betwist, en er ambtshalve geen gronden van onontvankelijkheid worden vastgesteld;

Overwegende dat verweerster slechts gerechtigd is de huurwaarborg geheel of gedeeltelijk te behouden, indien wordt aangetoond dat het gehuurde goed schade vertoonde die toe te schrijven is aan aanlegger;

Overwegende dat bij de inlevering van de mobilhome, op een door verweerster aanvaard tijdstip, geen geschrift werd opgesteld waaruit de staat van het voertuig op dat ogenblik blijkt;

Dat de sleutels van het voertuig zonder voorbehoud in ontvangst werden genomen door de dochter van de bestuurder van verweerster (volgens aanlegger was zelfs de echtgenote van de bestuurder daarbij aanwezig), klaarblijkelijk zonder dat melding werd gemaakt van het feit dat zij hiertoe geen enkele bevoegdheid had, zoals door verweerster voorgehouden;

Dat aanlegger uiteraard geen weet kan hebben van de bevoegdheden van de personen die hij aantreft op de maatschappelijke zetel van verweerster;

Dat indien voornoemde dochter inderdaad geen bevoegdheid had, zij, in afwezigheid van enig ander bevoegd personeelslid, de sleutels en/of het voertuig had moeten weigeren, minstens voorbehoud had moeten formuleren;

Overwegende dat bij gebrek hieraan aanlegger op dat ogenblik bevrijd werd van zijn aansprakelijkheid voor *zicht*bare schade;

Dat hij dan ook niet gehouden kan zijn tot vergoeding van de scheur die 2 dagen later in de achterbumper werd vastgesteld, temeer daar hij op dat ogenblik elke controle over het voertuig sedert 48 uren had verloren;

Overwegende derhalve dat de hoofdvordering grotendeels gegrond is, nu reeds 13,80 Euro werd terugbetaald en dus slechts 686,20 Euro ten onrechte werd ingehouden;

Om deze redenen,

Rechtdoende op tegenspraak en in eerste aanleg;

Verlenen akte aan aanlegger van zijn tussenvordering;

Verklaren de hoofd- en tussenvordering ontvankelijk, met uitzondering van deze strekkende tot het horen opleggen van een verbod tot verder gebruik van de onrechtmatige bedingen, onder verbeurte van een dwangsom, dewelke ontvankelijk is bij gebrek aan een belang;

Zeggen voor recht dat de bedingen :

„...

De huurder verbindt er zich toe bij inlevering van de motorhome een grondige inspectie van het voertuig samen te doen met de verhuurder of diens personeel. Enkel en alleen na ondertekening door de verhuurder staat of en welke schade aan het voertuig werd aangebracht door de huurder, hetzij zichtbare, hetzij onzichtbaar, en is de huurder bevrijd van alle aansprakelijkheid. Bij gebreke aan ondertekening erkent de huurder uitdrukkelijk en zonder enig voorbehoud aansprakelijk te zijn voor alle mogelijke schade aangebracht aan de motorhome dewelke wordt weerhouden door de verhuurder.

In geval van gerechtelijke expertise desbetreffende verbindt de huurder zich steeds, ongeacht het resultaat van deze procedure, de kosten van eventueel aangestelde deskundige ten laste te nemen."

voorkomend op de achterzijde van de „controlekaart voor verhuur" van verweerster onrechtmatige bedingen zijn in de zin van de artikelen 31, 32 en 33 W.H.P.C. van 14 juli 1991, derwijze dat zij nietig worden verklaard, en zodoende geen toepassing vinden op onderhavig geschil;

Veroordelen verweerster tot terugbetaling aan aanlegger van de huurwaarborg ten belope van de som van 686,20 Euro;

...

Noot :

De onrechtmatige bedingen in de W.H.P.C. : een (eerder onbekende?) uitweg voor de consument

1. In hoofdstuk V, afdeling 2 van de W.H.P.C. werd onder de artikelen 31-34 het leerstuk van de onrechtmatige bedingen opgenomen toepasselijk op *„verkopen van producten en diensten aan de consument"*. Uit de parlementaire voorbereiding blijkt dat de wetgever de bedoeling had een bijkomende waarborg in te bouwen bij het scheppen van een juridisch evenwicht tussen *„consument"* en *„verkoper"*.[37]

In artikel 1.7 W.H.P.C. wordt een *„consument"* omschreven als *„ieder natuurlijke persoon of rechtspersoon die uitsluitend voor niet-beroepsmatige doeleinden op de markt gebrachte producten of diensten verwerft of gebruikt"*. De antagonist van de *„consument"* is de *„verkoper"*. Artikel 31, § 2, 2° geeft een ruimere omschrijving van de notie *„verkoper"* als deze vervat in het algemene artikel 1.6. Niet alleen diegene die *„in het kader van een beroepsactiviteit of met het oog op de verwezenlijking van een statutair doel goederen en/of diensten aanbiedt en verkoopt"* (art. 1.6) dient zich te houden aan artikel 31 e.v., doch ook *„ieder andere natuurlijke persoon of rechtspersoon, uitgezonderd de vrije beroepen*[38]*, die bij een overeenkomst afgesloten met een consument handelt in het kader van zijn beroepsactiviteiten."*.

2. Artikel 31 beschouwt als onrechtmatig elk beding overeengekomen tussen consument en verkoper dat een *„kennelijk onevenwicht schept tussen de rechten en verplichtingen van partijen"*. Artikel 32 bevat een *„geconcretiseerde"* lijst van 29 bedingen, waarvan de wetgever geoordeeld heeft dat zij in elk geval zulk een *„kennelijk onevenwicht"* creëren. Bij de toepassing van deze *„zwarte lijst"* wordt de rechterlijke beoordeling beperkt en vereenvoudigd, doordat niet meer hoeft te worden nagegaan of het beding onredelijk bezwarend is. Een clausule die een — kennelijk onevenwicht — schept of valt onder de toepassing van de *„zwarte lijst"* is, overeenkomstig artikel 33, nietig en verboden. Artikel 33 bepaalt voorts dat de consument geen afstand kan doen van de hem in artikelen 31 en 32 toegekende rechten.

[37] Verslag DE COOMAN, *Parl. St.* Senaat 1990-91, nr. 1200/2, 38 : *„Het beginsel van een algemene bepaling die uitgaat van een gebrekkig evenwicht tussen de rechten van de partijen, bij de overeenkomst, vormt de grondslag van elke wetgeving op het onrechtmatige beding."*

[38] De vrije beroepen zijn onderworpen aan een specifieke wetgeving, met name de Wet van 2 augustus 2002 betreffende de oneerlijke bedingen in overeenkomsten gesloten tussen titularissen van vrije beroepen en hun cliënten.

De beoordeling van het *„kennelijk onevenwicht"* komt neer op een toetsing van de juridische gelijkwaardigheid tussen partijen. De rechter zal hierbij een vergelijking maken tussen de afgesloten overeenkomst en het suppletieve contractenrecht en afwegen of de consument door de werking van het hiervan afwijkende beding er onredelijker slechter van afkomt. [39] Het gaat derhalve niet om een toetsing van gelijkwaardigheid van de inhoudelijke prestaties. [40] Artikel 31, § 3 bepaalt immers uitdrukkelijk dat het eventueel onrechtmatig karakter van het beding geen betrekking kan hebben op de bepaling van het eigenlijke voorwerp van de overeenkomst, noch op de gelijkwaardigheid van enerzijds de prijs of vergoeding versus de te leveren goederen en/of diensten.

Bovendien dient er een *„kennelijk"* onevenwicht te bestaan. De rechterlijke toetsing zal derhalve marginaal zijn. Het gebrek aan evenwicht moet van die aard zijn dat hierover tussen redelijke mensen geen verschil van mening kan zijn. [41]

De tot op heden gepubliceerde rechtspraak inzake de onrechtmatige bedingen is eerder beperkt. [42]

3. In het geannoteerde vonnis diende de Vrederechter te Tongeren een beding te beoordelen dat opgenomen was in een overeenkomst die werd afgesloten tussen een professionele verhuurder van een mobilhome met een huurder-consument. Het contract voorzag ondermeer dat de huurder enkel van zijn aansprakelijkheid voor schade van het voertuig was bevrijd na ondertekening door de verhuurder van een controlekaart op te stellen na het gebruik ervan door de huurder. Bij gebreke hieraan erkende *„de huurder uitdrukkelijk en zonder enig voorbehoud aansprakelijk te zijn voor alle mogelijke schade aangebracht aan de motorhome dewelke wordt weerhouden door de verhuurder"*. In geval van een gerechtelijke expertise voorzag de clausule bovendien dat de kosten hiervan *„ongeacht het resultaat van deze procedure"* ten laste van de huurder-consument zouden zijn.

Volgens de Vrederechter maakte het beding een kennelijk onevenwicht uit tussen de rechten en verplichtingen van partijen :

— De huurder-consument beschikte over geen enkel dwangmiddel opdat de verhuurder effectief zou overgaan tot ondertekening van de controlekaart.

— Na inlevering van het voertuig zonder ondertekening van de controlekaart werd de huurder, volgens het vonnis, *„elke mogelijkheid tot verhaal"* ontzegd, waarbij werd verwezen naar artikel 32, 19° W.H.P.C., dat als zwarte clausule

[39] H. VAN GOMPEL, „Over de toepassing van de artikelen 31-32 W.H.P.", *T.B.H.* 1995, 333; E. DIRIX, „De bezwarende bedingen in de W.H.P.", *R.W.* 1991-92, 567.

[40] Vred. Antwerpen 27 juli 1994, *T.B.H.* 1995, 324, noot H. VAN GOMPEL.

[41] H. VAN GOMPEL, *l.c.* (3), 333; Brussel 23 maart 1999, *D.C.C.R.* 1999, 40.

[42] Cf. o.m. P. DE VROEDE, e.a., „Overzicht van rechtspraak — Algemeen handelsrecht, Handelspraktijken en consumentenbescherming, 1992-1997", *T.P.R.* 1999, 470-503; cf. eveneens het hoofdstuk dat elk jaar aan deze problematiek wordt gewijd in het Jaarboek Handelspraktijken onder leiding van P. MAYAERT; cf. in dit tijdschrift : Rb. Hasselt 6 maart 2000, *Limb. Rechtsl.* 2000, 429.

beschouwt iedere clausule die, in geval van betwisting, de consument doet afzien van elk middel tot verhaal tegen de verkoper. Artikel 32, 19° wil evenwel clausules sanctioneren die de toegang tot de rechter van de consument beperken. [43] De litigieuze clausule beperkte m.i. evenwel de toegang tot de rechter niet. Wel bevatte de clausule in elk geval een beperking van de bewijsmiddelen van de consument, hetgeen uitdrukkelijk als zwarte clausule wordt gesanctioneerd in artikel 32, 18°.

— Ook de vaststelling dat de kosten van de gerechtelijke expertise in alle omstandigheden ten laste waren van de huurder-consument werd door de rechter als kennelijk onevenwichtig ervaren.

— Het beding had tevens een protestief karakter, daar de huurder volkomen afhankelijk was van de ondertekening van de controlekaart door de verhuurder. De rechtbank verwees terzake niet uitdrukkelijk naar artikel 32, 1° dat als kennelijk onredelijk beschouwt het beding dat bij de ondertekening van het contract voorziet in een onmiddellijke en definitieve verbintenis van de consument, terwijl de verkoper zich enkel verbindt — zoals *in casu* — onder een voorwaarde waarvan de verwezenlijking enkel van zijn wil afhangt.

Het beding werd door de rechter dan ook — terecht — nietig verklaard zodat het *„zodoende geen toepassing (kon) vinden op onderhavig geschil"*.

4. Op basis van de litigieuze clausule had de verhuurder gevorderd dat de door de huurder-consument afgegeven huurwaarborg hem definitief zou toekomen. Ten gevolge van de nietigverklaring van het litigieuze bedrag diende hij zijn vordering, volgens de Vrederechter, te bewijzen naar het gemeen recht. De verhuurder diende aan te tonen *„dat het gehuurde goed schade vertoonde die toe te schrijven (was)"* aan de huurder. In haar beoordeling kwam de rechtbank tot het besluit dat dit bewijs door de verhuurder niet werd geleverd, zodanig dat de verhuurder op zijn beurt veroordeeld werd tot de terugstorting van de door de huurder-consument betaalde waarborg.

De aanwending van het gemeen recht als vangnet bij de nietigverklaring van een contractueel beding moet volledig worden bijgetreden. De nietigheid van een contractueel beding zal, overeenkomstig artikel 33, § 1 in principe immers niet leiden tot nietigheid van de ganse overeenkomst. [44] Wel kan de nietige clausule belangrijke gevolgen hebben voor de verdere (on)werkzaamheid van het contract. Het door de nietigheid gecreëerde vacuüm zal dan ook vaak moeten worden opgevuld. Overeenkomstig artikel 1135 B.W. kan een dergelijke aanvulling geschieden conform de gevolgen die door de billijkheid, het gebruik of de wet aan de bewuste verbintenis worden toegekend. Als aanvullende rechtsbron is het suppletieve contractenrecht dan ook het meest aangewezen

[43] Cf. P. De Vroede, *l.c.* (6), 494.
[44] Vred. Herstal 31 maart 1995, *T. Vred.* 1998, 378.

vangnet voor die situaties waarin een bepaalde clausule in toepassing van artikel 31 en/of 32 W.H.P.C. wordt nietig verklaard. [45]

Hans VAN GOMPEL

Advocaat

---

[45] H. VAN GOMPEL, *l.c.* (3), 334.